

Nr 75.

Av herrar **von Koch** och **Pers**, om vidtagande av åtgärder för beredande åt riksdagsmän av rätt till fria resor på statens järnvägar under viss tid.

Frågan om att bereda riksdagens ledamöter fribiljetter å statens järnvägar i viss utsträckning har flera gånger varit föremål för riksdagens prövning, senast på grund av undertecknades och friherre Palmstiernas motioner vid föregående års riksdag. Anledningen till att ändock frågan ej blivit löst, är ej att finna i bristande sympati för själva tanken. Tvärtom har vid varje tillfälle då frågan varit föremål för behandling livliga sympatier för densamma givit sig tillkänna. Den nytta, som landet i sin helhet och särskilt riksdagens arbete skulle få av dylika resor, har på ett ännu ööverträffat sätt framförts av 1901 års konstitutionsutskott, vars yttrande i frågan vi tillåta oss anföra:

»Men utskottet har icke velat underlåta att påpeka, hurusom införandet av fria resor för folkrepresentationens medlemmar utan tvivel skulle lända riksdagsarbetet och såmedelst det allmänna till avsevärt gagn. Det skulle nämligen enligt utskottets åsikt ej oväsentligt bidra till att hos riksdagsmännen öka kännedomen om fäderneslandets olika delar samt skärpa deras intresse för skilda landsäudars behov och utvecklingsmöjligheter, något som i synnerhet i ett land som vårt med dess betydande utsträckning och därmed förenade skiljaktigheter i natur- och kulturförhållanden måste anses vara av stor betydelse. Även skulle sådana resor kunna, liksom förhållandet ej sällan varit med statsrevisorernas resor, giva uppslag till nyttiga reformer i ett eller annat mera speciellt avseende. Utskottets uppfattning om de ifrågasatta fria resornas betydelse för vårt land jävas icke av den erfarenhet, som vunnits i avseende å de resor, vilka, på sätt båda motionärerna erinrat, vid åtkilliga tillfällen under de senare åren blivit genom Kungl. Maj:ts försorg anordnade för riksdagens ledamöter. Utan att närmare ingå på frågan, på vilket sätt och i vilken omfattning samt med vilka eventuella kontrollbestämmelser rätten till fria resor för riksdagens ledamöter lämpligen borde anordnas, vill utskottet i detta hänseende slutligen blott erinra därom, att stadganden om en dylik rätt för nationalrepresentationens medlemmar redan länge förekommit i i vissa utländska stater, såsom Tyskland och Italien».

Att denna tanke, trots den sympati den väckt, ej lett till några resultat, torde bero dels på vissa formella hänsyn, dels därpå, att förslaget kommit att sammanställas med vissa andra, enligt vår tanke ej detsamma berörande frågor. Sålunda avstogs de vid 1901 års riksdag väckta motionerna — vilka åsyftade ändring i riksdagsordningen — av det nära till hands ligande skälet, att gällande grundlagsbud ej utgjorde något hinder för bestämelseernas genomförande, därest de eljest skulle befinnas önskvärda. Då ärendet var före vid 1903 års riksdag, synas betänkligheterna mot fribiljettsystem i allmänhet ha varit huvudsakligen bestämmande, och vad beträffar skälen för avslag vid 1915 års riksdag, anförde det tillfälliga utskott inom andra kammaren, som behandlade frågan, att de s. k. sällskapsresorna borde tillerkännas företräde framför enskilda ledamöters studieresor, och att frågan på visst sätt sammanhängde med riksdagsmännens arvodesfråga. Vid sistlidna års riksdag avstogs förslaget i andra kammaren som det synes huvudsakligen på den grund, att det syntes vederbörande utskott svårt att tydligt definiera vad som innefattades i begreppet studieresor, vilket kunde befaras medföra misstag och obehag för riksdagsmännen. Utskottet synes ha velat förorda, att, om fribiljetter utfärdades, dessa icke borde bindas vid det tånjbara och lätt missförstådda begreppet studieresor, utan borde fria resor till visst antal eller på viss begränsad tid medgivas riksdagsmännen. I första kammaren torde, förutom några här ovan angivna skäl till avslag, ha medverkat en viss misstro till att ifrågavarande studieresor skulle kunna lämna ett tillfredsställande utbyte, varjämte från ett håll uttalades den åsikten, att studieresorna rent av skulle skada riksdagsarbetet, emedan de skulle förringa betydelsen av de sakkunniga myndigheternas utlåtanden i vissa frågor. Slutligen har det framhållits, att fribiljetterna skulle innebära en otillbörlig förmån och ge anledning till varjehandas missbruk.

Undertecknade ha emellertid icke kunnat finna de framförda skälen för avslag i någon mån avgörande för frågan och ha därför ånyo velat framlägga densamma för riksdagens prövning.

Vad först angår sakens konstitutionella sida så torde väl nu, efter allt vad som förekommit i frågan, vara uppenbart, att något hinder att vid sidan av grundlagen ordna denna angelägenhet ej förefinnes. I detta avseende har säkerligen 1901 års konstitutionsutskott sagt det avgörande ordet. Att frågan om fribiljetter ej kan försvåra lösningen av arvodesfrågan är självklart, sedan denna fråga blivit löst vid föregående riksdag. Vad beträffar den uppfattningen, som gjort sig gällande på några håll, att s. k. sällskapsresor vore att föredraga framför enskilda riksdagsmäns studieresor, så må däremot anföras, att de senare kunna planläggas lättare och oftare

anordnas samt att de ovillkorligen lämpa sig mera för djupgående studier än då ett större antal riksdagsmän företaga resorna tillsammans, i vilket senare fall anledning lätt ges till anordnande av festligheter medförande besvär och kostnader för befolkningen.

Vad sedan beträffar de befarade missbruken eller, såsom 1917 års andra kammars utskott uttryckte det möjligheten att riksdagens ledamöter utsättas för misstankar för missbruk, så kan det visserligen synas, som här skulle förefinnas en ömtålig punkt i förslaget. Det må dock anmärkas, att sedan många år journalister ägt rätt att för sina yrkesstudieresor rekquirera järnvägsbiljetter till nedsatt pris utan att, såvitt är känt, några missbruk förekommit. Skulle man emellertid tillerkänna denna invändning betydelse, står det ju alltid öppet att följa den anvisning som givits av andra kammarens utskott förlidet år, att fribiljetterna ej skola bindas vid begreppet studieresa, utan avse att lämna tillfälle till resor av vilket slag som helst. Huruvida den ena eller andra formen bör anlitas, torde lätt framgå vid en blivande utredning.

Vad till slut beträffar invändningen att dessa resor blott skulle bi-bringa dem, som deltaga däri, ytliga och kanske opålitliga intryck, varför dessa resor skulle vara ganska värdelösa, så är det nog möjligt, att så i en del fall skulle bli förhållandet. Men man får väl ändock förutsätta, att det motsatta skulle bli fallet ifråga om andra resenärer. Och det torde knappast gå att förringa studieresorna i en tid, då anslag i allt större utsträckning lämnas även av staten, för företagande av dylika resor av skilda slag. Det är ock förvisso att underskatta personliga iakttagelser och studier, när man fullständigt underkänner dessa i jämförelse med sakkunnigas utlåtanden. Det är i övrigt svårt att förstå, varför något motsatsförhållande skulle råda mellan officiella uttalanden och personliga studier. Var och en som vill grunda sitt omdöme i en viss fråga, t. ex. ifråga om en järnvägsanläggning, måste helt enkelt anlita båda dessa utvägar för att erhålla klarhet i frågan. Att betrakta de personliga studierna såsom ägnade att förringa sakkunnigas uttalanden är förvisso förhastat. Slutligen må framhållas, att det skäl som anförts mot förslaget, att det skulle medföra ett otillbörligt gynnande av riksdagens ledamöter, är föga hållbart. Var och en vet att järnvägsbiljetten utgör en blott ringa del av kostnaden för en resa och att den ifrågavarande lilla hjälp som lämnas att besöka olika delar av landet säkerligen ej kan betraktas som någon otillbörlig förmån. Det må i övrigt erinras, att i våra grannländer riksdagsledamöterna numera erhålla fribiljetter å järnvägarna *under hela året*.

Om sålunda de anmärkningar som framställts mot förslaget om fribiljetter vid närmare granskning visa sig sakna all betydelse, bör det å

andra sidan framhållas, att ett par omständigheter, som inträffat under det år som gått, gjort denna fråga än betydelsefullare än förr. Å ena sidan ha järnvägsbiljetterna högst väsentligt stegrats i pris — man besinne hur hög kostnaden nu är för en järnvägsbiljett från Skåne till den nordligaste delen av landet — varigenom ytterligare hinder lagts för de önskvärda resorna. Å andra sidan ha nyval ägt rum i andra kammaren och tillfört denna ett 80-tal nya medlemmar. Det torde vara säkert, att ett icke ringa antal av dessa företagit få eller inga resor utanför deras närmaste hemtrakter och att de sakna kännedom om förhållandena i landets olika delar. Så har också förut varit och är alltjämt fallet med många av riksdagens ledamöter; och framförallt gäller det, att Norrland, som alltid påkallat så många åtgärder från riksdagens sida, är ett okänt land för många »sörlänningar». Att för dem av riksdagens ledamöter, som hittills icke haft tillfälle studera vårt lands förhållanden, något förminska svårigheterna härför synes vara icke allenast lämpligt utan högst nyttigt och nödvändigt.

Ifråga om hur denna sak bör i praktiken ordnas, förefaller det enklast, att järnvägsstyrelsen, efter rekvisition från vederbörande riksdagsman, bemyndigas utlämna fribiljett för exempelvis en månad, när rekvisenten så önskar, dock icke å tid då riksdagen är samlad. Då det synes lämpligt att statens järnvägar gottgöras kostnaden för fribiljetterna torde riksdagen böra för ändamålet bevilja ett visst belopp, som förslagsvis torde kunna sättas till 10,000 kronor. För att kunna inom den närmaste framtiden realisera ifrågavarande önskemål torde, under förutsättning att riksdagen i princip antagit förslaget, Kungl. Maj:t efter skedd utredning av frågan gå i författning om dess praktiska lösning.

På grund av vad som sålunda anförts tillåta vi oss föreslå,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte efter skedd utredning och på de villkor, som kunna komma att bestämmas, gå i författning om att riksdagens ledamöter tillhandahållas fribiljetter under en månads tid för resor å statens järnvägar, samt att riksdagen för sådant ändamål ville anslå ett belopp av 10,000 kronor att eventuellt komma till användning jämväl under innevarande år.

Stockholm den 26 januari 1918.

G. H. von Koch.

Anders Pers.